

Asia: VN/16835/2024

Lausuntopyyntö etukäteismaksusta tuomioistuimissa

Lausunnonantajan lausunto

Miten katsotte etukäteismaksun vaikuttavan asianosaisen harkintaan asiansa saattamisesta tuomioistuimen ratkaistavaksi?

Tapaturmavakuutuskeskus (TVK) on työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksen lakisääteinen keskusyhteisö, joka toimii asiantuntijana työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisen vakuutuksen toimeenpanossa ja kehittämisessä.

TVK antaa lausuntonsa työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksen toimeenpanon näkökulmasta ja toteaa seuraavaa.

Muutoksenhaku työtapaturma- ja ammattitautiasioissa

Lakisääteisen työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksen toimeenpano on osa sosiaaliturvaa.

Työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisten vakuutusten muutoksenhausta säädetään työtapaturma- ja ammattitautilaissa (459/2015, TyTAL). TyTAL 237 §:n mukaan muutoksenhakua varten on tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunta, vakuutusoikeus ja korkein oikeus.

Asianosainen, joka ei tyydy vakuutuslaitoksen päätökseen, saa hakea siihen muutosta TyTAL 238 §:n 1 momentin mukaan tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnalta kirjallisella valituksella. Asianosainen, joka ei tyydy tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnan päätökseen, saa hakea siihen muutosta vakuutusoikeudelta kirjallisella valituksella.

Vakuutusoikeuden päätöksistä saa hakea muutosta vain rajoitetusti korkeimpaan oikeuteen. TyTAL 238 §:n 3 momentin mukaan vakuutusoikeuden päätökseen, jos siinä on ratkaistu kysymys siitä,

oikeuttaako vamma, sairaus tai kuolema tämän lain mukaiseen korvaukseen tai siitä, kenen on korvaus maksettava, saa hakea muutosta korkeimmalta oikeudelta valittamalla, jos korkein oikeus myöntää valitusluvan.

Muutoksenhakuoikeus koskee niin korvaus- kuin vakuutusasioissa annettuja päätöksiä.

Lisäksi TyTAL 240 §:ssä säädetään vakuutusmaksun maksuunpanosta tehtävästä perustevalituksesta. Säännöksen 1 momentin mukaan asianosainen, joka katsoo, että tämän lain perusteella määrätyn maksun maksuunpano on ollut lain tai sopimuksen vastainen, saa tehdä siitä kirjallisen perustevalituksen tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnalle kahden vuoden kuluessa sitä seuraavan vuoden alusta, jona saaminen on määrätty tai maksuunpantu. Säännöksen 2 momentin mukaan vakuutusoikeuden perustevalitukseen antamaan päätökseen saa hakea muutosta korkeimmalta oikeudelta valittamalla, jos korkein oikeus myöntää valitusluvan.

Tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnassa ja vakuutusoikeudessa työtapaturma- ja ammattitautiasian käsittelyssä sovelletaan hallintoprosessilakia. Korkeimmassa oikeudessa sovelletaan yleisiä prosessilakeja.

Oikeudenkäyntimaksut työtapaturma- ja ammattitautiasioiden muutoksenhaussa tällä hetkellä

Tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnan käsittely on maksutonta tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain (1316/2010) 15 § 2 momentin mukaan.

Vakuutusoikeuden oikeudenkäyntimaksuista säädetään tuomioistuinmaksulaissa (1455/2015). Yksityishenkilön valituksen osalta maksu on alhaisempi kuin muissa asioissa. Käytännössä työtapaturma- ja ammattitautiasian käsittely vakuutusoikeudessa on yksityishenkilölle useimmiten maksutonta. Maksua ei tuomioistuinmaksulain 5 § 2 kohdan mukaan peritä, kun yksityishenkilön vireille panema asia koskee tämän oikeutta etuuteen, etuuden suuruutta tai etuuden takaisinperintää. Maksua ei peritä myöskään, jos vakuutusoikeus esimerkiksi muuttaa valituksenalaista päätöstä vireille panijan eduksi (tuomioistuinmaksulaki 9 § 3 kohta).

Käsittelymaksu korkeimmassa oikeudessa määräytyy tuomioistuinmaksulain mukaan ja maksu peritään kaikilta.

Etukäteismaksun vaikutus

TVK korostaa sitä, että työtapaturma- ja ammattitautivakuutusta koskevien päätösten muutoksenhaussa on aina huomioitava, että päätöksissä on pääasiassa kysymys yksilön toimeentulosta ja sen turvaamisesta. Muutoksenhaku on lähtökohtaisesti oltava helppoa ja mahdollista kaikille korvauksensaajille varallisuudesta huolimatta.

TVK katsoo, että työtapaturma- ja ammattitautiasioiden ensiasteen muutoksenhauulle tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnassa mahdollisella etukäteismaksulla ei ole merkitystä, edellyttäen, että käsitellyn nykyiseen maksuttomuuteen ei samassa uudistuksessa puututa.

TVK katsoo lisäksi, että vakuutusoikeuden käsittelyn etukäteismaksulla ei pääsääntöisesti ole vaikutusta sille, saattaako muutosta hakeva yksityishenkilö työtapaturma- ja ammattitautiasiaa koskevan päätöksen vakuutusoikeuden käsittelyyn, jos vain tuomioistuinmaksulain 5 § 2 kohta maksuttomista suoritteista pysyy edelleen voimassa. Jos valittajana on esim. vakuutuslaitos, ei maksun suorittamisella etu- tai jälkikäteen ole eroa.

Etukäteismaksua arvioitaessa on otettava huomioon vakuutusoikeudessa myös ne tilanteet, joissa vakuutusoikeus esimerkiksi muuttaa valituksenalaista päätöstä vireille panijan eduksi ja joissa ei nykyisin peritä maksua tuomioistuinmaksulain 9 § 3 kohdan mukaisesti. Jos maksu olisikin peritty etukäteen ja asian lopputuloksena vakuutusoikeus muuttaa valituksenalaista päätöstä muutoksenhakijan eduksi, näissä tilanteissa maksun palautusprosessin on oltava selkeä ja siitä pitää olla säädetty laissa.

Käsittely korkeimmassa oikeudessa on jo tällä hetkellä maksullista kaikille, joten maksun etukäteen perinnällä ei TVK:n näkemyksen mukaan ole vaikutusta.

Onko teillä muuta lausuttavaa?

Esiselvityksessä ei käy ilmi, onko esiselvityksen yhteydessä pohdittu tuomioistuinmaksun soveltamisalan laajentamista myös ensiasteena toimiviin lautakuntiin, kuten tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakuntaan. TVK katsoo, että tällaisen muutoksen tekeminen edellyttää laajempaa jatkoselvitystä, sillä muutoksella voidaan arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia valittajien yhdenvertaisuuteen ja oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin piiriin pääsemiseen tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnassa.

Aaltonen Merja
Tapaturmavakuutuskeskus